

Як я руйнувала імперію

Зірка Мензатюк

Увага! Подано ознайомчий фрагмент твору, а саме його початок!

Олі й Наталочці, що пам'ятають ці події

Літа Божого 7496

(воно ж літо 1988)

Розділ 1. Переполох у поїзді

Холодного квітневого вечора до нас подзвонила Оріся й сказала:

— Яринко, хочеш поїхати до бабусі? Допоможеш мені залагодити одне дільце.

Я сіпнулася спитати, що саме треба залагоджувати, але Оріся нетерпляче перебила:

— Я дзвоню з телефону-автомата* (* *Телефон-автомат — телефон, який стояв на вулиці. З нього дзвонили, вкидаючи монетки.*), і він зараз роз'єднає нас, бо в мене лиш одна монетка. То поїдеш чи як?

Ха! Чи я поїду!

— Само собою! — відповіла я, бо хто б відмовився їхати з Орісею, та ще й до бабусі. Моя бабуся живе за п'ятсот кілометрів від Києва, тож я буваю в неї нечасто. Принаймні значно рідше, ніж хотілося б.

Їхати належало завтра — це було чисто по-Орісиному. По-спринтерськи.

Але я ще не розказала про Орісю.

Вона моя тітонька, тобто рідна мамина сестра, молодша за маму на цілих одинадцять років. І я теж молодша від Орісі на одинадцять. Отож Оріся, так би мовити, — середнє арифметичне між тітонькою і сестрою. Неважко здогадатися, що я не називаю Орісю тітонькою. Яка з неї тітка? Вона студентка, спортсменка (саме так: вона спринтер* (* *Спринтер — бігун на коротку дистанцію*)) і навчається в інституті фізкультури), красуня і на додачу дельтапланеристка. Вона літає на дельтаплані на кручах під Києвом, на околиці села Ходосіївка, і я навіть їздила дивитися на її польоти. Тобто вона — моя летюча тітонька, ха-ха!

Наступного дня після нашої з Орісею розмови мама, зітхаючи й нарікаючи на раптове збирання, доставила мене на перон до поїзда "Київ— Чернівці". Крім сумки і бутербродів на дорогу, я везла дефіцитний * (* *той, якого не вистачає. Дефіцит — недостача; в Радянському Союзі більшості потрібних людям речей в магазинах не вистачало.*) "Київський" торт, котрий мама якимсь дивом купила, вистоявши довжелезну чергу. Оріся, як і слід було сподіватися, примчала за півхвилини до відправлення поїзда. Щойно ми вскочили у вагон, як поїзд рушив. За вікном пропливло розгублене мамине обличчя. Вона щось гукала наостанок, але її не було чути. Ми поволі пробиралися вагоном (звісно, плацкартним, у купейні Оріся квитків не бере), і

тоді мені здалося, що Орисина спортивна сумка якось підозріло ворухнеться. Тобто сумка ворухилася насправді, але я подумала, що то мені здалося, бо вагоном стрясало на стиках колій, і ми хилилися, немов п'янички.

Нарешті ми всілися на своїх місцях — у самому кінці вагона біля туалету. Мене такий "сервіс" не засмутив. Навпаки, мене переповнював веселий азарт, бо ця нагла, як сніг на голову, поїздка вже сама собою була пригодою. І ось тоді, тримаючи сумку на колінах, Оріся сказала, що везе до баби кицьку.

— Кицьку? — підскочила я з несподіванки. — Вона що, в сумці? Покажи!

— Та почекай же! — присадила мене Оріся. — Спершу вислухай, у чому річ.

Справа була ось у чому. Вона підбрала ввечері на вулиці кошенятко. Було темно, пізно, холодно — Оріся не могла залишити його надворі. Але в її гуртожитській кімнаті кошеняті було погано. Варену ковбасу воно не їло, на кращу Орісі бракувало грошей, а перед стипендією бракувало й на молоко. Крім того, невдовзі літо, гуртожиток спорожніє, і кицьку все одно доведеться кудись прилаштувати.

— Тому я вирішила відвезти Пуму в село.

— Вона схожа на пуму? — знову підскочила я, уявивши смолисто-чорну Багіру з мультфільму про Мауглі.

— Ні, — заперечила Оріся. — Просто кота нашої вахтерки звати Адідас, на честь фірми спортивного одягу. А ще одна спортивна фірма називається "Пума", от ми з дівчатами і назвали кицьку Пумою.

Це мене розсмішило, хоч Оріся вважала, що нічого смішного тут нема.

Із кицьчиним переселенням намічалася проблема. Вірніше, навіть дві. Перша — це, звичайно, бабуся. Котів вона недолюблює, м'яко кажучи. Все-таки людина дивно влаштована. Бабуся не терпить котів за те, за що власне мала б їх любити: бо вони їдять мишей, а миші викликають у бабусі панічний жах. Колись я в цьому переконалася. Знайшла в мишоловці живу мишу, яка впіймалася за хвіст, і, вийнявши її, понесла показати бабусі: мале оксамитово-сіре звіря з чорними очима-намистинками. Бачили б ви, що тоді вчинилося! Бабуся з лементом кинулася геть; вона тікала, а я бігла слідом: з вітальні у спальню, зі спальні в кухню, з кухні в комірчину, де вона замкнулася й не виходила, аж доки дід не конфіскував мій трофей. Я тоді добряче розважилася.

Попри все, у бабусі жив кіт-мишолов, але це не збільшувало наших з Орісею шансів на успіх. Скоріше навпаки, тому що бабуся навряд чи погодиться годувати двох котів. Та й її кіт... Хтозна, як той розбишака поставиться до новоприбулої кицьки. В цьому полягала наша друга проблема, але мене вона не стосувалася. Мені, за Орісиним задумом, належало вмовити бабусю.

— Добре, спробую, — погодилася я, хоча не вірила в успіх. Бабусю бувало дуже нелегко вмовити, а часом і неможливо. — Покажи нарешті свою Пуму.

Оріся відкрила замок-блискавку, і переді мною постало...

— Оце воно? — пирснула я сміхом.

То було миле пухнасте чорно-біле звіря, але в ту мить його шерсть недоладно стирчала на всі боки, а дрібна мордочка виглядала на рідкість пришепелуватою.

— Вона гарненька. Але зараз ображена, — сказала Оріся, пригладжуючи розкошлані кицьчині боки.

— Пума! Ха-ха! Ряба Пума! — мене чогось найдужче смішило те, що кицька чорно-біла. Я ж сподівалася побачити хижу Багіру, а тут виявилось щось цілком протилежне: беззахисне й кумедне.

— Дай-но її мені!

На відміну від бабусі я люблю котів, але свого кота не маю, тому що мама не дозволяє заводити його в міській квартирі.

Оріся подала мені Пуму, і тоді... Я так і не зрозуміла, як то сталося. Вагоном у черговий раз трясонувало. Я, потягнувшись за кицькою, втратила рівновагу, і тої ж миті чорно-біле чуперадло катапультиувало з моїх рук.

— Та тримай же!

Але було запізно. Кішка шаснула геть і зникла з очей, а поїзд, загримотівши залізними ребрами, спинився у Фастові.

— Зараз вагон відчинять, і вона втече надвір! — сполошилася Оріся.

Ми притьмом кинулися за Пумою, але її ніде не було, а були сумки, клунки, чемодани — лишенько, скільки різного манаття возять за собою радянські громадяни! Оріся метнулася до провідниці попросити, щоб не випустила кішки з вагона. Хоч від провідниці то й не залежало, бо це чудо візьме й катапультиується, як з моїх рук, і тоді пиши пропало. А я тим часом нишпорили між клунками, питаючи усіх підряд:

— Ви кицьки чорно-білої не бачили?

— Ви не бачили?

— А ви не бачили?

Але вони не бачили — посліпли усі чи що? Врешті-решт половина пасажирів зазірала під лавки і столи, а друга половина переставляла сумки й чемодани, шукаючи нашу пропажу. Поїзд давно рушив, і ми вже майже втратили надію, коли нарешті один довготелесий дядечко, дістаючи матрац з верхньої полиці, закріпив за ним у куточку жаринки очей. Важко було збагнути, як Пума там опинилася, ніким не помічена в переповненому вагоні. Та це ще було не все. Зрозумівши своїми котячими мізками, що її хочуть піймати, Пума шугнула на протилежну полицю, з тієї — на іншу, і пішло-поїхало! Кішка носилася вагоном, лиш миготів її чорнющий хвіст. Люди ловили її, звалюючи з полиць матраци й перекидаючи склянки з чаєм, бравурно гриміло радіо, кружляло пір'я, що висипалося з подушок, наш дефіцитний "Київський" валявся догори дригом. Кішка носилася, а за нею бігли її ловці, тобто я з Орісею і ті пасажири, які нам допомагали. За ловцями з радісним вереском тупотіли дітлахи, за дітлахами — їхні матусі, за ними бігла провідниця, намагаючись навести бодай якийсь лад. Ця волаюча валка добігала в кінець вагона і збивалася в купу, з якої вишмигувало чорнохвосте звіря, і все починалося з початку. валка розсотувалася і мчала в протилежному напрямку ми з Орісею, дітлахи, матусі, провідниця... Не знаю, чи то цей вагон був рекордсменом Південно-Західної залізниці за кількістю дітей, яких він того дня перевозив, чи діти, що в ньому їхали, були рекордсменами з крику (мабуть, усе-таки

друге). Але від їхнього галасу мені позакладало у вухах, а кініка остаточно ошаліла. О, вона показала себе сповна! Швидка, як блискавка, легка й стрибуча. Справжня спортсменка, справжня пума з гнучкістю й спритністю своїх великих диких родичів! Поки ми її впіймали, надворі геть стемніло. А поки матусі повкладали збуджених, ощасливлених біготнею дітей, стало зовсім пізно.

Усю ніч пасажири ходили до туалету, торохкаючи дверима, які погано зачинялися. А коли не торохкали, то це робили за них ми з Орисею, бо кішка норovala вискочити слідом. Мабуть, цей вагон був рекордсменом ще й за кількістю ходінь у туалет. Ми по черзі мурчали біля Пуми, мені ледве вдалося трішки придрімати. а Орісі й того ні. На додачу до наших злигоднів Пума серед ночі влаштувала сольний концерт, розбудивши весь вагон своїм нявчанням.

За все життя в мене не було жахливішої поїздки!

Зайве казати, що вранці ми а Орисею, змучені, невиспані, вихопилися з поїзда, як з вогню.

Нарешті ми приїхали!

Але наші з Пумою пригоди тільки починалися.

Розділ 2. Софрониха оголошує війну

Нас огорнула різка ранкова прохолода і — весна! Буковинське село вже напинало білі вітрила — в ньому зацвітали морелі. То тут, то там у безлистих садах здіймалися чудові рожевувато-білі дерева, що розливали довкола себе гудіння бджіл і тонкі гіркуваті пахощі.

Коло бабусиної хати теж цвіла мореля, з комина здіймався дим, на штахетах кукурікав півень. Оселя манила затишком і спокоєм, такими жаданими після безсонної ночі. Навіть Пума притихла в сумці, чи то майже притихла. Ми з Орисею презирнулися, нас обох охопило радісне збудження, від чого ми, не змовляючись, закрокували жвавіше. Раптом попереду, навпроти бабусиної домівки, відчинилася хвіртка, і з неї, мов айсберг з глибин океану, виринула Софрониха — найкапосніша бабусина сусідка.

— Ну, влипли! — встигла шепнути мені Оріся, і я зрозуміла її з півслова.

Софрониха — то сільський шедевр, баба унікальна, з якого боку не глянь; але про неї згодом. Побачивши нас з Орисею, вона солодко засокоріла:

— Йой, Оріся приїхала! То-то мамці буде втіха! А це Лесина дівчина? Вже так виросла? Ади* (*Ади — *ти диви*), ростуть дівки, як із води! А яка в тебе, Орісю, файна* (*Файна — *гарна*.) курточка!

Софрониха явно хотіла побалакати. Орісина ж сумка, як на те, зрадливо заворушилася, і з неї почулося не нявчання, а погрозливе вурчання, від якого Софрониху на мить заціпило.

— Ви чули? Що то було? — насторожилася вона, забігавши очима по сусідських парканах.

— Ні, не чули нічого, до побачення! — підштовхнула мене під лікоть Оріся, і ми в

прискореному темпі шаснули в бабусин двір.

А там до нас уже спішила моя найкраща в світі бабуся!

— Ми привезли вам кішку, — з ходу ошасливила її я, привітавшись. — Мама не хоче тримати вдома kota, а це така гарна, така ласкава киця!

— Ви, лайдаки, котів мені звозите? — похитала головою бабуся, обіймаючи й пригортаючи мене до грудей. Її руки пахли корицею й гарячою олією, мабуть, вона щойно пекла млинці.

— Хай це буде моя кішка! Я влітку приїду й буду з нею гратися! — стояла на своєму я.

Поки що дільце йшло як по маслу. Якимсь дивом бабуся навіть не розсердилася, що ми всاندрили їй кішку на додачу до її мишолова. Може, не мала на те часу, бо спішила нагодувати нас. То в неї найперша справа, коли діти з дороги, а отже, голодні.

— Дуже голодні! — підтвердила Оріся, і бабуся заметушилася ще меткіше.

Пуму випустили в кімнаті, і вона, розкошлана і чи то здивована, чи обурена праведним котячим гнівом за перебуте в дорозі, шаснула під диван. Що ж, роззирайся на новому місці! Ми зачинили її й подалися на кухню.

Сніданок був уже готовий: яйця з часником і гаряча, паруюча кулеша, зварена з кукурудзяного борошна, млинці, які запахли мені ще у дворі, а на завершення сніданку ми мали ще й... гм, торт. Він, щоправда, в поїзді перекинувся догори дном, троянди з рожевого масла розмазалися по коробці, але, зрештою, на смак то не вплинуло.

Пумі також злагодили сніданок. Бабуся поставила поряд з мискою свого мишолова ще одну й налила в обидві молока. Оріся принесла Пуму, але та, замість хлебтати молоко, лиш ошелешено озиралася. Була вона невеличка, дуже пухнаста, з чорною головою і чорним хвостом, густим, як помело, а в її ясно-зелених очах застигло наївне здивування. На грудях у неї біліла латочка, лапки також були білі, тож коли кішка ступала — тихенько, обережненько — здавалося, ніби вона боїться забруднити їх.

— Файна кицька, — сказав дідусь.

— Ага, файненька, — погодилася з ним бабуся, і нам з Орісею остаточно полегшало на душі.

Тим більше, що й бабиного котиська поява Пуми начебто не роздратувала. Він лиш мимохідь глянув на неї (вона при цьому присіла з несподіванки або з ляку) і заквапився до своєї миски. Це був добрий знак, бо бабин дебелий бойовий мишолов так ганяв довколишніх котів, що з них летіла шерсть.

Та все ж одну, і то дуже гостру проблему ми з Орісею не передбачили. Ми недооцінили Софрониху, яка жадала почути київські новини.

Отже, Софрониха. Це була б майже сільська класика, живий персонаж Нечуя-Левицького — балакуча й сварлива баба, охоча до пліток і чуток, — якби не одна риса, що робила її унікальною, як доісторичний мамонт.

...